

HET ZOUT DER TWENTSE AARDE

Kun je een compleet museum ophangen aan natriumchloride? Jazeker, mits je je chemische oogkleppen thuis laat.

ARJEN DIJKGRAAF

‘Eer moet iets vreemd heiligs in het zout zitten. Zowel onze tranen als de zee bevatten het’. Met die woorden van de dichter Khalil Gibran zet het Zoutmuseum in Delden de toon. Zout, dat is voor chemici NaCl. Maar voor de rest van de mensheid is het een levensbehoefte, en mede daarom een cultuurgoed. En schijnbaar ook een hebbeding: de museumshop staat vol exotische zoutkwaltiteiten, waar hipsters dol op schijnen te zijn.

GATENKAAS

De locatie van het museum, in 1986 opgericht door de stichting Behoud Delden, is logisch. Honderd jaar eerder werd vlakbij het dorp, op het landgoed Twickel, per ongeluk de zoutlaag onder de Twentse bodem ontdekt. Tot de dag van vandaag pompt AkzoNobel dat zout omhoog. In het museum kun je lezen dat de ondergrond is veranderd in ‘een complete gatenkaas’ met meer dan tweehonderd ‘cavernes’, twintig meter hoge holtes met het oppervlak van een voetbalveld.

Maar als we bij de kassa vragen naar de relatie met de zoutfabrikant, luidt het antwoord: “Eigenlijk geen.” Akzo’s marketingafdeling beperkt zich tot een minimale bijdrage, wellicht omdat die gatenkaas niet alle Tukkers lekker zit. Dat de presentatie er verrassend professioneel uitziet, is te danken aan andere geldschieters en vooral aan Klaas Gert Lugtenborg, de onlangs overleden conservator van techniekmuseum HEIM in Hengelo, die vijf jaar geleden een grote opknapbeurt regisseerde.

Voor de chemie hoeft je er niet te komen. Welgeteld één paneel wijdt het museum eraan, met teksten als ‘Een beetje chemicus weet dat

natrium een erg gevaarlijke stof is. Maar dat is bij NaCl niet zo omdat het natrium in het zout een ion is’. Meer aandacht krijgt de zoutwinning, van mediterrane zoutpannen en het middeleeuwse ‘darinkdelven’ van zilte veengrond tot de huidige processen van (toch weer) AkzoNobel. De raffinage noemde men vroeger ‘zout zieden’ en ‘ziedend’ verwijst nog altijd naar 108,7 °C, het kookpunt van een verzadigde NaCl-oplossing.

Het gaat vooral over cultuur

Verder gaat het vooral over cultuur. Egyptenaren gebruikten zout om mummies in spe te dehydreren. Jezus noemde zijn discipelen ‘het zout der aarde’ en Dropka-nomaden uit Noord-Tibet beschouwen zoutwinning uit bergmeren nog altijd als een heilig ritueel waarbij ze zelfs overschakelen op een speciale ‘zouttaal’.

Er zijn verwijzingen naar de relatie tussen zouthandel en slavernij, stereofoto’s uit 1920 van zoutwinning op Madoera, een altaartje dat een Keulse zouthandelaar ooit opdroeg aan de godin Nehalennia, en voor de jeugd een quiz met zoutweetjes. En natuurlijk de onvermijdelijke vitrines met honderden peper- en zoutstellen, variërend van kostbaar zilverwerk tot afgrijselijke aardewerken huwelijksgeschenken.

Het Zoutmuseum is, kortom, geen lange reis waard. Maar het is best grappig als je op een regenachtige dag in de buurt bent. |

Zoutmuseum,
Langestraat 30, Delden

Toegang: € 4,50/museumjaarkaarthouders:
gratis

www.zoutmuseum.nl